

ای(حرف ندا): همیشه جد از منادا نوشته میشود: ای خدا، ای مردم.

این، آن: جدا نوشته میشود: این که، آنکه، اینجا، آنجا.

ها: جدا نوشته میشود: کتابها، باغها. استثنا: آنها، اینها.

همین و همان: جدا نوشته میشود: همین کتاب، همینجا، همان جا.

هم: جدا نوشته میشود: همچنین، همچنان، همصدا. استثنا: همسایه، همشیره، همراه، همایش(در فرهنگ املایی همین کتاب همه موارد اتصال و انفصال آمده است).

هیچ: جدا نوشته میشود: هیچیک، هیچکدام، هیچکس.

چه: جدا نوشته میشود: آنچه، چنان چه.

را: جدا نوشته میشود: تو را، کتاب را. استثنا: چرا(به معنای برای چه؟)

که: جدا نوشته میشود: آنکه، کسی که. استثنا: بلکه.

می و همی: جدا نوشته میشود: میخواند، همی گوید.

بی: جدا نوشته میشود: بیخانمان، بیسرو پا، بیجا، بیخود. استثنا: بیگانه، بیهوده، بینوا، بیمار، بیزار، بیدار.

تر و ترین: جدا نوشته میشود: کوچکتر، بزرگترین. استثنا: کمتر، بیشتر، بهتر، مهتر و کهتر.

به: جدا نوشته میشود: به دست، به سوی، به طرف و ...

استثنای آن در موارد زیر است:

1. هر گاه صفت بسازد: بنام(مشهور)، بخرد، بشکوه، بهنجار.

2. هنگامی که بر سر فعل یا مصدر بیاید(بای زینت یا بای تاکید): بروم، بگفتند(=گفتن).

3. به صورت بدین، بدان، بدو، بدیشان به کار رود.

عدد، همیشه از معدود خود، جدا نوشته میشود: یک دل، یک زبان، یکسان، یکباره، یک دیگر. استثنا: یکتا.

مجموعه ام، ای، است، ...

صورت‌های متصل فعلا «بودن» در زمان حا(لام، ای، است، ایم، اید، اند) به شکل زیر است:

مثال

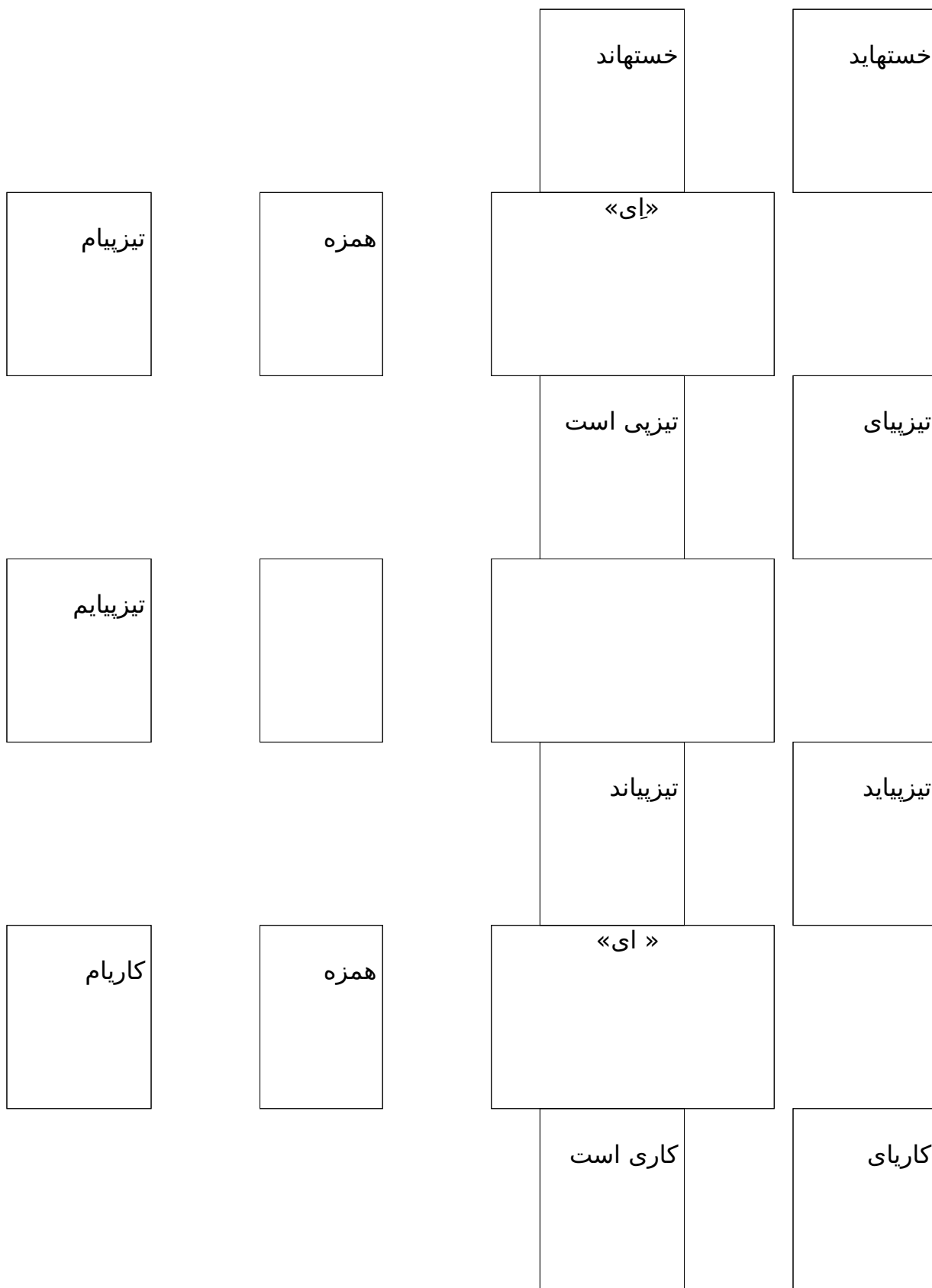
صامت
میانجی

کلمات مختوم
به

خشنودم	-	صامت متصل	خشنودی
		خشنود است	
خشنودیم			خشنودید
		خشنودند	
رهروم	-	«و» با صدایی نظیر آنچه در	رهروی
		رهرو است	
رهرویم		«رهرو» به کار رفته است	رهروید
		رهروند	
پاکم	-	صامت متصل	پاکی
		پاک است	
پاکیم			

		پاکاند	پاکید
دانايم	«ی»	«آ»	
		دانااست	دانایی
دانايم			
		دانايند	دانايد
دانشجويم	«ی»	«و» با صدایی نظیر آنچه در «دانشجو»	
		دانشجوست	دانشجویی
دانشجويم		به کار رفته است	
		دانشجويند	دانشجويد

توام	همزه	«و» با صدایی نظیر آنچه در «تو»	توست	دوا/تویی
توایم (شماکار مند)		به کار رفته است	تواند	مترواید
خستهام	همزه	«ـَ» (هان بیان حرکت)	خسته است	خستهای
خستهایم				

کاربایم

کارباند

کارباید

ضمایر ملکی و مفعولی:

ضمایر ملکی و مفعولیه [م، ت، کَش، ماز(مان)، تاز(تان)، شان(شان)]، در حالت‌های ششگانه،

همراه با واژه‌های پیش از خود به صورت‌های زیر نوشته میشود:

--

صامت میانجی

کلمات مختوم به

برادر

-

صامت منفصل

کتابی

-

صامت مُتصل

«و» با صدایی نظیر آنچه
در «رهرو»

رهرو

به کار رفته است

خانها

همزه

«ـَ» (هان بیان حرکت)

تیزپیا

همزه

«ای»

کشتیا

همزه

«ای»

«و» با صدایی نظیر آنچه
در «رادیو»

رادیو

«ی»

به کار رفته است

دانی

«ی»

« آ »

«و» با صدایی نظیر آن چه
در «دانشجو»

دانش

«ی»

به کار رفته است

کسره اضافه:

نشانه کسره اضافه در خط آورده نمیشود، مگر برای رفع ابهام در کلماتی که دشواری ایجاد میکند:

اسب سواری / اسب سواری:

- کلماتی مانند رهرو، پرتو، جلو، در حالت مضاف، گاهی با صامت میانجی «ی» می‌آید، مانند «پرتوی آفتاب»

و گاهی بدون آن، مانند «پرتو آفتاب». آوردن یا نیاوردن صامت میانجی «ی» تابع تلفظ خواهد بود.

- برای کلمات مختوم به های بیان حرکت، در حالت مضاف، از علامت «ء» (ی کوتاه شده شبیه همزه)

استفاده میشود:

خانه من، نامه او

-«ی»، در کلمه‌های عربی مختوم به «ی» (که «آ» تلفظ میشود)، در اضافه به کلمه بعد از خود، به «الف»

تبدیل میشود:

عیسای مسیح، موسای کلیم، هوای نَفَس، کُبرای قیاس

نشانهٔ همزه

همزهٔ میانی

الف) اگر حرف پیش از آن مفتوح باشد، روی کرسی «ا» نوشته میشود، مگر آن که پس از آن مصوّت «ای»

و «او» و «ی» باشد که در این صورت روی کرسی «پ» نوشته میشود:

رأفت، تأسّف، تألؤ، مأنوس، شأن

رئيس، لئيم، رئوف، مئونت، مطمئن، مشمئز

تبصره: در کلمات عربی بر وزن «مُتَفَعِّل» نظیر متأثر، متأخر، متألم که در تداول، اولین فتحه آنها به کسره

تبدیل شده، همان صورت عربی آن ملاک قرار گرفته است.

ب) اگر حرف پیش از آن مضموم باشد، روی کرسی «و» نوشته میشود، مگر آن که پس از آن مصوت «او»

باشد که در این صورت روی کرسی «ی» نوشته میشود:

رؤیا، رؤسا، مؤسسه، مؤذن، مؤثر، مؤانست

شئون، رئوس

ج) اگر حرف پیش از آن مفتوح یا ساکن و پس از آن حرف «آ» باشد، به صورت آ/آ نوشته میشود:

مآخذ، لالی، قرآن، مرآت

در بقیه موارد و در کله کلمات دخیل فرنگی با کرسی «ئ» نوشته میشود:

لنام، رئالیست، قرائات، استثنائات، مسئول، مسئله، جرئت، هیئت، لئون، مسئول، تئاتر، نئون، استثنا:

توأم

همزه پایانی:

الف) اگر حرف پیش از آن مفتوح باشد (مانند همزه میانی ماقبل مفتوح)، روی کرسی «ا» نوشته میشود:

خلاً، ملاً، منشأ، ملجأ

ب) اگر حرف پیش از آن مضموم باشد (مانند همزه میانی ماقبل مضموم)، روی کرسی «و» نوشته میشود:

لؤلؤ، تالؤ

(ج) اگر حرف پیش از آن مکسور باشد، روی کرسی «ی» نوشته میشود:

متالؤ

د) اگر حرف پیش از آن ساکن یا یکی از مصوّتهای بلند «آ» و «او» و «ای» باشد، بدون کرسی نوشته

میشود:

جزء، سوء، شیء، بُطاء، بطیء، سماء، ماء

تبصره 1: گاهی پس از مصوت‌های بلند «آ» همزه پایانی حذف می‌شود: شهدا، کربلا، املا، امضا، انشا

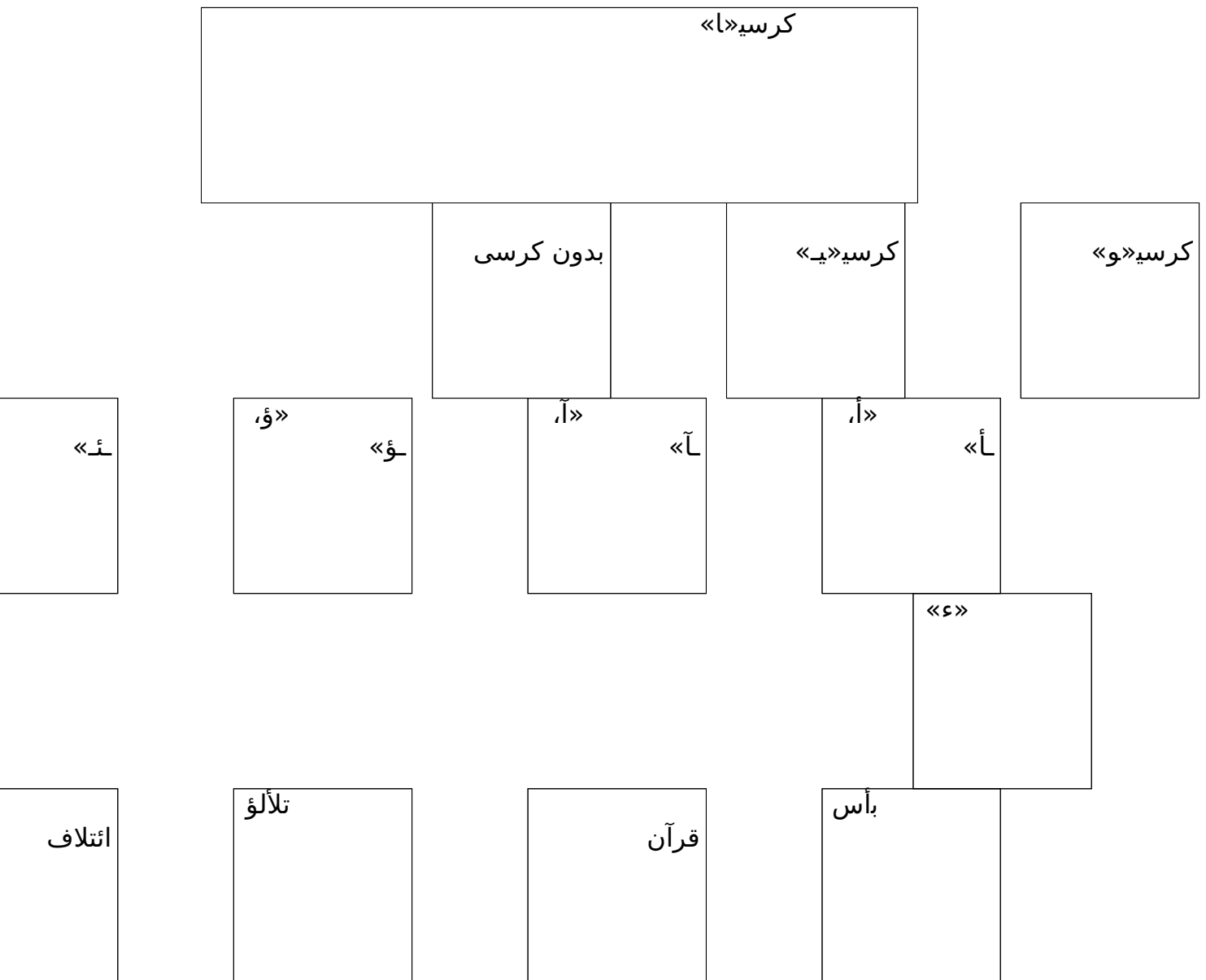
تبصره 2: هر گاه همزه پایانی ماقبل ساکن (بدون کرسی) یا همزه پایانی ماقبل مفتوح (با کرسی «ا») و یا

همزه پایانی ماقبل مضموم (با کرسی «و») به یای وحدت یا نکره متّصل شود، کرسی «ی» میگیرد و کرسی

قبلی آن نیز حفظ میشود.

جزئی، شیئی، منشائی، مائی، لؤلؤئی

راهنمای کتابت همزه

				بُطَاء
	رؤسا	لاکی	تأثیر	
				بَطِيء
اسائه	رؤبا	مال	تأخّر	
				جزء
استثنائات	رؤیت	مرآت	تأخیر	
				سوء

استثنائی	سؤال	مآخذ	تأدیب
			شیء
القائات	فؤاد	مناثر	تأدی
			ضوء
اورلئان	لؤلؤ	منشآت	تأسف
			فیء
ایدئالیسم	لؤم	مآب	تأسیس

			ماء
بناتریس	مؤالفت	مآرب	تأکید
	مؤانست		تألف
پرومتئوس	مؤتلف		تألیف

پنگوئن	مؤمن		تأمل
تبرئه	مؤثر		تأمین
تخطئه	مؤدب		تأثی
	مؤدی		تأیث

تئودور	مؤدّن		تأویل	
توطئه	مؤسس		تعال	
جرئی	مؤسسہ		تلاؤ	

سوئی	مؤکد		توام
جرئت	مؤلف		خلاً
دنائت	مؤمن		رأس
دوئل	مؤنت		رأی

رافائل	مؤمن		سبأ (قرآنی)	
رنالیست	مؤنث		شان	
رنالیسم	مؤول		مأثور	

رئوس	مؤید		مأجور
رئوف			مأخذ
رئیس			مأخوذ
رئوئن			مأذون

ژئوفیزیک			مأکول	
سنانس			مألوف	
سنول			مأمن	

سوئد			مأمور
سیئات			مأنوس
شائول			مأوا
شئون			مأیوس

قرائت			مبدأ	
قرائت			متأثر	
ككائو			متأثر	

کلئوپاترا			متأدی	
لائوس			متألم	
لئیم			متأهل	
			متأهل	

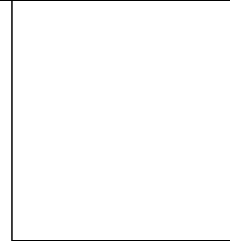
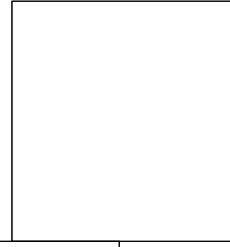
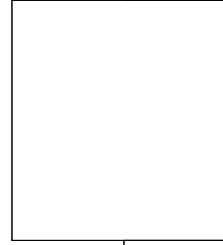
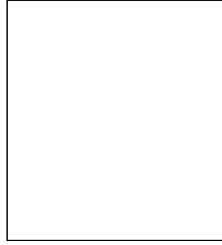
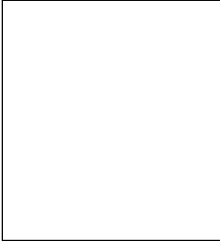
لوئی			متلأیء
مائوماؤو			مستأصل
مسائل			ملاً

مسئول			ملجأ
مئونت			منشأ
مرئوس			نبأ (قرآنی)
مرئی			یأس

مشمئز				
ناپلئون				
نشئه				

نشئت				
ویدئو				

هيئت

واژه‌ها و ترکیبها و عبارتهای مأخوذ از عربی:

o

«ه» در واژه‌ها و ترکیبات و عبارتهای مأخوذ از عربی به صورتهای زیر نوشته میشود:

1. اگر در آخر کلمه تلفظ شود به صورت «ت» نوشته میشود:

رحمت، جهت، قضات، نظارت، مراقبت، برائت

استثنا: صلوه، مشکوه(آن جا که مراعات رسماً الخط قرآنی این کلمات در نظر باشد).

2. اگر در آخر کلمه تلفظ نشود، برای نشان دادن حرکتِ ماقبل آن، به صورت «ه/ه» (های بیان حرکت) نوشته

میشود:

علاقه، معاینه، نظاره، مراقبه، آتیه

و در این حالت همه احکام متعلق به‌های بیان حرکت بر آن جاری است.

علاقه‌مند، نظارگان، معاینه بیمار، مراقب‌های

3. در ترکیبات عربی رایج در فارسی، مانند کامل‌الوداد، لیل‌القدر، ثقیل‌الاسلام، حجه‌الاسلام، آیها،

خاتمه‌الامر، دایره‌المعارف، معمولاً به صورت (ه/ه) نوشته میشود.

«و» که در برخی از کلمه‌های عربی، مانند زکوه، حیوه، مشکوه، صلوه به صورت «آ» تلفظ میشود، در

فارسی (جز در مواردی که رعایت رسماً الخط قرآنی این گونه کلمات مورد نظر باشد) به صورت «الف»

نوشته میشود.

زکات، حیات، مشکات، صلوات

تبصره: کلمه‌هایی مانند زکوه، مشکوه، صلوه (اگر به این صورت نوشته شده باشد)، در اضافه به «ی»

نسبت یا وحدت، با «ا» و «ت» نوشته میشود:

زکاتی، مشکاتی، صلاتی، حیاتی

الف کوتاه:

«الف کوتاه» همیشه به صورت «الف» نوشته میشود، مگر در موارد زیر:

1. الی، علی، حتّی، اولی، اُولی

2. اسمهای خاص:

عیسی، یحیی، مرتضی، مصطفی، موسی، مجتبی

تبصره: واژه‌هایی مانند اسمعیل، هرون، رحمن که در رسماً الخط قرآنی به این صورت نوشته میشود در

فارسی با «الف» نوشته میشود: اسماعیل، هارون، رحمان.

3. ترکیباتی که عیناً از عربی گرفته شده است:

اعلام الهدی، بدرالدّجی، طوبی، لک، لَتَعَدُّ و لَتُحْصَى، سِیدَرَةُ الْمُنتَهَى، لَتُحْصَى (صیغهای فعلی)

- اسامی سوره‌های قرآن (مانند یس، طه، الم و ...) به شکل مضبوط در قرآن نوشته میشود.

تنوین:

آوردن تنوین (در صورتی که تلفظ شود) در نوشته‌های رسمی و نیز در متون آموزشی الزامی است. تنوین

به صورت‌های زیر نوشته میشود:

1. تنوین نصب: در همه جا به صورت «آ / آ» نوشته میشود:

واقعاً، جزئاً، موقتاً، عجالناً، نتیجتاً، مقدمتاً، طبیعتاً، عمدتاً، ابدتاً

تبصره 1: کلمه‌های مختوم به همزه، مانند جزء، استثناء، ابتداء، هرگاه با تنوین نصب همراه باشد، همزه

آنها روی کرسی «ی» می‌آید و تنوین روی «الف» بعد از آن قرار می‌گیرد: جزئاً، استثنائاً، ابتدائاً.

تبصره 2: تاء عربی «ه/ه» اعم از آن که در فارسی به صورت «ت» یا «ه/ه» (های بیان حرکت) نوشته یا

تلغظ شود، در تنوین نصب، بدل به «ت» کشیده میشود و علامت تنوین روی الفی که پس از «ت» می‌آید

قرار می‌گیرد، مانند نتیجتاً، موقتاً، نسبتاً، مقدمتاً، حقیقتاً.

2. تنوین رفع و تنوین جر: در همه جا به صورت [ُ] و _ِ نوشته می‌شود و فقط در ترکیبات مأخوذ از عربی

که در زبان فارسی رایج است به کار می‌رود:

مشارٌ الیه، مضافٌ الیه، منقولٌ عنه، مختلفٌ فیہ، متفقٌ علیہ

بعبارہٗ أُخری، اباً عن جدِّ، ای نحو کان

تشدید:

گذاشتن تشدید همیشه ضرورت ندارد مگر در جایی که موجب ابهام و التباس شود که یکی از مصادیق

آن، هم نگاشته‌است:

معین/ معین؛ علی/ علی؛ دوار/ دوار؛ کره/ کره؛ بنا/ بنا

تبصره: در متون آموزشی برای نوآموزان و غیرفارسی زبانان و نیز در اسناد و متون رسمی دولتی،

گذاشتن تشدید در همه موارد ضروری است.

اعراب گذاری:

حرکتگذاری تنها در حدی لازم است که احتمال بدخوانی داده شود:

عُرْضَه / عَرَضُه؛ حَرَف / حِرْف؛ بُرَا / بُرْد؛ سِرْچِشْمَه / سِرْچِشْمَه

هجاى میانى «- وو-»

واژه‌های دارای هجای میانی « - وو- » با دو واو نوشته میشود:

طاووس، لهاور، کیکاووس، داوود

تبصره 1: نوشتن «داود» با یک واو به تبعیت از رسم الخط قرآنی بلامانع است.

تبصره 2: در مورد نام شخص، ضبط نهادی شده (مطابق شناسنامه) اختیار میشود:

كاوس، كاوسى

منابع:

1. فرهنگستان زبان و ادب فارسی، دستور خط فارسی، چاپ اول: نشر آثار فرهنگستان، تهران 1381.

2. احمد سمیع‌گیلانی، نگارش و ویرایش، چاپ اول: انتشارات سمت، تهران 1378.

از کتاب «انواع ویرایش» اثر «ابوالفضل طریقه‌دار» صفحه: ۲۴۷